

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa

Jansen, Leonard

Coloniæ Agrippinæ, 1725

Casus XXXIV. Qualiter liceat occidere malefactores, & injustos
aggressores?

urn:nbn:de:hbz:466:1-39911

C A S U S XXXIV.

Qualiter liceat occidere malefactores & injustos aggressores.

ORbius iudex dubitat 1. An liceat omnes malefactores occidere, an etiam Principem Tyrannicè imperantem. 2. An malefactor proscribi possit à quolibet liberè occidendus. 3. An occidi possit deprehensus in adulterio. 4. An occidi possit aggressor. 5. Quid si sit amens vel moriturus in mortali? 6. An adulter vel banditus queat se defendere, an malefactor vel etiam Innocens contra satellites. 7. Vel contra eum qui decrevit occidere; 8. An aggressus teneatur fugere. 9. An liceat occidere invasorem honoris vel pudicitia, 10. Aut bonorum temporalium. 11. Saltem si sint magni momenti. Pro resolut.

I. QUÆR. I. An liceat occidere malefactores?

ꝛ. Licet autoritate publicâ non privatâ, dummodo crimen sit morte dignum & noxium reipublicæ, & servetur ordo juris, est communis cum *D. Thom. 2. 2. q. 64. a. 2. & 3.* partim contra *Waldenses*, qui id simpliciter negabant, partim contra *Scotum* in 4. dist. 15. q. 3. a. 2. qui id tantum ad *Castus* in *S. Scripturâ* expressos extendit. *Prob.* quia *Scriptura* generaliter dicit: *maleficos non patieris vivere*, *Exod. 22.* & *Apostolus ad Rom. 13.* de principie ait; *non enim sine*

causa gladium portat, *Dei enim minister est, vindex iram ei qui malum agit.* Ratio est; quia illicitum esse non potest, quod ad conservandam socialem politicam & quietam hominum vitam est omnino necessarium; sed occidere malefactores reipublicæ noxios ita est necessarium, ergo: dixi autoritate publicâ; nam summè periculosum & intolerabile foret reipublicæ, si quilibet privatus malefactores occidere possit; unde resolves seqq. I. Tyrannus injustè invadens regnum vel principatum à quolibet cive occidi potest, quia quilibet habet jus vim iniquam reipublicæ illatam propulsandi, idque fit non tam autoritate privatâ quàm publicâ ex communi reipublicæ consensu, *S. Th. Lib. 2. de regim. Principum c. 6.* regno autem jam quietè possesso Tyrannus vel etiam Princeps legitimus, sed tyrannicè imperans, à quolibet occidi non potest, ut patet ex propositione *Joannis Huls* damnatâ in *Conc. Constant. Sess. 15.* *quilibet Tyrannus licitè potest à quocunque subdito interfici*; ideoque tunc ad Superiorem, vel si talem non habet, ad iudicium publicum totius communitatis recurrendum erit; quæ illum regno privare poterit, si nolit ab iniuriis desistere; accepit enim Princeps vel Rex potestatem suam ab ipsa republica, non in

in destructionem, sed adificationem. *Suar. d. 13. de bell. Sect. 8.* & plurimi apud *Dicass. 501. 2.* Malefactores reipublicæ noxii à Principe vel Magistratu licitè proferuntur à quibusvis liberè occidendi, etiam proposito occisionis præmio; quia tunc quilibet constituitur Minister publicus justitiæ; requiruntur tamen

2. Conditions: 1. Ut scelus sit notorium, quod aliter puniri non potest; 2. Ut bannitus vel proscriptus non occidatur ex odio, vel privatâ vindictâ, sed ex zelo justitiæ publicæ; 3. Ut occisio non fiat extra territorium proscibentis, nisi Dominus territorialis expressè vel tacitè consentiat, qualiter semper consentire cum communi Juristarum docet *Dian. p. 5. t. 4. ref. 24.* 4. Ut non fiat à Clerico, id enim prohibet *Ecclia C. sententiam: ne Clerici*, neque à proximè conjuncto, patre, vel filio; id enim vetat reverentia & pietas, nisi gravissimum reipublicæ malum, quod rarum est, aliter averti non posset; tunc enim prævaleret bonum commune. 3° licitè occidi non potest deprehensus in adulterio, etiam ab ipso iudice, nisi servato juris ordine: patet ex propositione 19. ab *Alex. 7. damnata: Non peccat maritus propria auctoritate occidens uxorem in adulterio deprehensam; Ratio est Charitas Christiana & justitia; quibus maximè repugnat hominem adeo imparatum & impænitentem citra ullam necessitatem non servato*

juris ordine occidi; leges civiles quæ videntur id permittere vel sunt iniquæ, & per jus Canonicum correctæ, vel tantum remittunt pœnam homicidis debitam; aliud est de Bannitis, qui sunt hostes reipublicæ & aliter occidi non possunt; ut supponitur.

4. QUÆR. II. An occidere liceat injustum vitæ aggressorem, 1. Licere servato moderamine inculpatae tutelæ, ita ut non plus noceatur, quam pro defensione vitæ est necessarium; ideoque si aggressus fugiendo, clamando, vel vulnerando possit se liberare, non licebit occidere; est communis & certa, tum ex utroque jure *L. 3. ff. de just. & jur. C. jus naturale dist. 1. C. significasti 2. de homicid. ubi dicitur vim vi repellere omnia jura omnesque leges permittunt: tum ex Consensu DD. cum D. Th. sup. a. 7. Ratio sumitur ex ipsâ lege naturæ, & ordine charitatis, quibus quisque vitam propriam præferre potest alienæ, & sui defensor non tam occidit auctoritate privatâ, quam publicâ ab utroque jure concessâ, neque propterea directè intenditur mors, sed sola actio defensiva, ex qua præter intentionem mors tanquam effectus sequitur, sicut Medicus intendit solam sectionem venæ tanquam medium ad sanitatem, non verò dolorem vel debilitatem, quam ex sectione prævidet futuram, *Bannes, Salon. in 2. 2. q. 64. a. 7. & ibid. Sylv. Ex dictis resolves seqq. 110. Eth in gratia constitutus ex Charitate vel pietate possit per-**

A a 3 mit-

mittere mortem propriam, si invalor sit patens, filius, frater, superior vel persona reipublicæ necessaria, aut peccator in disgratia moriturus; ad hoc tamen non tenetur, quia ipse non est certus de statu gratiæ, & invalor se ipsum juvare potest, & tenetur desistendo à violentia. 2. Licite occiditur aggressor, etsi per aggressionem formaliter non peccet, ut furiosus, ebrius, amens, quia infert injuriam materiale gravissimam. 3. Adulter cum uxore deprehensus & propterea invalor à marito potest se defendere defensione etiam occisivâ si opus est, quia maritus nullum jus habet vitam ejus aggrediendi. 4. Bannitus non potest se defendere contra aggressores vitæ in provincia proferibentis, neque malefactor vim inferre satellitibus se capere volentibus, quia justè aggrediuntur, imò quamvis quis innocenter esset capiendus ad mortem, satellites occidere non posset, nisi forent conscii ipsius innocentæ, quia ita postulat commune bonum, ut Ministris officium publicum bonâ fide exercentibus vis non inferatur, *Steph. t. 4. d. 5. n. 10. § 10*; Si aggressor inflicto vulnere fugiat, non licet eum in fuga lædere vel occidere, quia hoc non esset se defendere ab injuria futura, sed vindicare præteritam, 6. Quandocumque me ipsum justè defendo, aggressorem mutilando vel occidendo, etiam alius eodem modo me posset defendere. 7. Si quis decrevit & paratus sit me occidere, sed nondum aggrediarur, occidi non po-

test, quia necdum vim infert; si verò aliquid agat vel proximè patet se ad occidendum, aut de facto struat infidias, non teneris expectare primum ictum, sed potes prævenire; & si opus est occidere; *Lug. disp. 10. n. 157. Spor. t. 5. in decal. c. 2. n. 150. Metzger. t. 12. d. 27. a. 4. n. 2.* dicit, id esse certum, quia tunc adest præsens & actualis moraliter transgressio, v. g. latrones in via ante te & retro obsident, ut nullus sit effugii locus, quin prævenias occidendo; aut quis miscuit tibi lethale venenum, quod evitare non possis, quin artificio vel astu illud apponas vel propines ipsi auctori; aut si Dominus convocet servos ad te occidendum, & fugere non possis quin occidas Dominum viam intercludere volentem, omnes hos licite occidis, quia jam tum actu vitam aggrediuntur. Quod si aggressio nõ sit proxima & actu moraliter præsens, sed remota; v. g. nõsti pro certo quòd inimicus tuus decreverit te datâ occasione vel per se vel suos occidere, juxta Lug. & alios, adhuc poteris prævenire occidendo; sed in praxi non videtur id posse admitti, tum quia sic facile turbabitur respublica aperiendo ostium ad patranda homicidia occulta, tum quia vix unquam deerit alius evadendi modus se v. g. præmuniendo, judicem implorando, animum inimici per amicos emolliendo, se ad tempus seducendo &c. *Less. Hann. t. 2. c. 6. cont. 4. Metzger n. 4. 8vò.* Non teneris fugere invalorem, si per hoc gravem incurras ignominiam, ut si

8.

sis vir nobilis, vel persona militaris, hanc sententiam *Croix lib. 3. p. 1. nu. 803.* dicit communissimam. Ratio est: quia adest moralis necessitas se defendendi: Clericis verò & religiosis aut etiam laicis plebeis & vilibus rarò probrosum est fugere, imò nemini, etiam Principi vel nobili, si aggressor sit amens, ebrius, pater, filius vel superior, ideoque tunc erit fugiendi obligatio.

9. QUÆR. III. An liceat occidere injustum aggressorem honoris vel famæ: v.g. quis minatur vel nititur tibi, tuæ religioni aut familiæ inferre gravem calumniam, spargendo falsa crimina, falsò apud judicem accusando, testando &c. *Re. 1.* Non licere, idque nunc certum videtur non tantùm respectu Religiosorum & Clericorum, de quibus expressè loquitur *propos. 17.* ab Alex. VII. damnata, quæ sic habet: *Est licitum Religioso vel Clerico calumniatorem gravia crimina de se vel suâ religione spargere volentem occidere &c.* Sed etiam respectu laicorum; nam propositiones sequentes loquuntur indefinitè: *ut 18.* ab eodem damnata; *licet interficere falsum accusatorem, falsos testes, ac etiam judicem, à quo iniqua certo imminet sententia, si aliâ viâ non potest innocens damnum vitare;* & *3.* omnia damnata ab Innoc. XI. *Fas est viro honorato occidere invasorem, qui nititur calumniam inferre, si aliter hac ignominia vitari nequit; idem quoque dicendum, si quis impingat alapam vel fuste percussit. Et post impactam alapam vel ictum*

justis fugiat. Ratio damnationis est, quia occisio infamatoris non est aptum medium propulsandi infamiam; vel enim calumniam intentatam in judicio idoneè probare potes, & tunc autoritate judicis sine homicidio honorem tueri teneris; vel non potes probare; & occidendo majorem incurres infamiam, quia traheris ad judicium & condemnaberis ut homicida; deinde occisio infamatoris ejus dicta non convincit falsitatis, ergo est ineptum medium recuperandæ vel conservandæ famæ: his non obstantibus, si quis velit tibi impingere alapam valde ignominiosam, nec absq; gravi dedecore fugere possis, aut quis velit uxorem vel filiam opprimere, rem magni momenti auferre, adhuc probabile est, quòd possis opponere gladium; si invasor vicissim opponat, jam non tantùm honorem, pudicitiam, aut bona temporalia, sed & vitam aggredditur, pro qua conservanda occidi poterit, *Carden. 2. crisi d. 21. c. 2. art. 4. Sorus, Navarr. Less. Lug. d. 10. n. 18. Cajet. Metzger. t. 12. d. 37. n. 8.* apud *Dicast. n. 66.* & specialiter pudicitiam contra quemcunque violentum stupratorem defendi posse, si opus est defensione occisivâ, præsertim si ad sit periculum consensus, uti plerumque adest, docet *Sylvest. Navarr. Valent. Dian. p. 2. t. 15. resol. 16. Sylvius q. 9.* & alii communiter.

QUÆR. IV. An liceat occidere 10. invasorem bonorum temporalium?

Re. 1. Non licet pro conservatione rei exigui momenti, vel pro jure inchoa-

choato, aut re nondum possessâ, patet ex prop. 31. damnatâ ab Innoc. XI. *Regulariter occidere possum furem pro conservatione unius aurei.* 32dâ: *non solum licitum est defendere defensione occisivâ que actu possidemus, sed etiam ad qua jus inchoatum habemus, & qua nos possessuros speramus, &c.* 33â: *Licitum est tam heredi quàm legatario contra injustè impediens, ne vel hereditas adeatur vel legata solvantur, se taliter defendere, sicut & jus habenti in cathedram vel prebendam contra eorum possessionem injustè impediens. Ratio est; quia ejusmodi res aliis mediis recuperari possunt, vel ex charitate contemni debent, pro conservanda vita proximi in peccato plerumque morituri, & talis occidendi licentia republicam infinitis involveret turbationibus, sicque intelligendus videtur S. August. Lib. 1. de lib. arbit. C. 5. ubi dicit, eos non esse immunes à peccato, qui pro his rebus, quas contemni oportet, humanâ cæde polluti sunt. R. II.*

81. Res magni momenti, si aliter conservari vel recuperari nequeant, contra inuasorem defendi possunt, defensione occisivâ; *Cajet. Clar. Navarr. Lopez, Sorus, Metzg. n. 7. Dicast. n. 47. Sylv. quest. 8.* vocat communem, *Spor. nu. 154.* dicit esse certam, si bona non tantum sint magni momenti, sed etiam pro conservanda vita & statu valde necessaria, idque extendunt etiam ad Clericos & Religiosos; quia hi æquè ac Laici jus ha-

bent ad tuenda sua vel Monasterii bona; neque à jure prohibentur; dicunt tamen eos, si ex hac causa occidant, defectu lenitatis probabilius fieri irregulares, etsi oppositum etiam sit probabile. *Probatur I.* Quia temporalia per se sunt necessaria ad vitam conservandam, & charitas non exigit facere magnam jacturam bonorum temporalium pro vita proximi, nisi ad summum in gravi vel extremâ necessitate; inuasor autem non est in necessitate sed malitia, à quâ si non desistat, uti potest & debet, sibi imputet, quòd lædatur in vita. 2dò: Id exigit communis securitas & permittitur utroque jure *L. 4. ff. ad L. Aquile. C. interfecisti de homicid. c. olim. de restit. spoli.* Ideoque non privatâ sed auctoritate à legibus concessâ occiduntur; 3tò. Id probat consuetudo orbis, jure gentium introducta, quâ bella geruntur solum temporalium causa cum eade plurimorum hominum; non autem solus ille qui actu res tuas invadit, sed & qui rebus ablatis fugit, in fuga antequam ad locum tutum pervenerit, occidi potest; si res aliter recuperari nequeat, quia tamdiu censetur actualis inuasor: summa autem, pro qua conservanda quis licitè occidi potest, debet esse multò major, quàm ea quæ est materia gravis furti. *Carden.* statuit pro divite 40. aureos, pro paupere, qui suis multum indiget, sufficerent aurei 3. 4. vel quinque: *Dices:* Non licet occidere inuasorem famæ

famæ & honoris, cum tamen bona famæ sint altioris ordinis, ergo nec invasorem temporalium bonorum. *2dò: Exod. 22.* reputatur homicida, qui furem diurnum occidit. *3. C. suscepimus de homicidio*, dicuntur peccasse, qui pro conservandis rebus transitoriis fures occiderant. *4.* Aliàs etiam possent occidi testes iniqui, & Judex, qui cum gravissimo damno meo iniquam feret sententiam. *5.* Ordo charitatis exigit bonum vitæ præponi temporalibus. *6. ad. n. C.* honor non est tam necessarius ad conservandam vitam quàm bona temporalia, & occisio calumniatoris non est medium aptum recuperandi honoris, ut supra ostensum est; *Ad 2.* Lex illa judicialis agit de foro externo, in quo occidens furem diurnum

præsumitur excessisse moderamen inculpatæ tutelæ, eò quòd fur diurnus clamando vel aliter facilè abigi, aut saltem dignosci, & apud judicem accusari possit; secus, & ipse licitè occidi poterit. *Ad 3.* Dicitur C, loquitur de iis, qui excefferant moderamen. *Ad 4. n. C.* occidere testem vel judicem est contra bonum commune; eò quòd homines meritò detererentur à ferenda sententia, & testimonio etiam justo, quod non tenet de occisione furis privati; *Ad 5.* Ordo charitatis tunc ad summum exigit vitam proximi præponi, si proximus sit in gravi vel extremâ necessitate, in quali non est iniquus invasor; Resolutio Casus satis conflat ex præmissis, ea repetere superfluum duco.

CASUS XXXV.

De Bello & Duello.

Pyrhus Princeps interrogat ex Consiliariis *1. Qualiter liceat bellum off- & defensivum; 2. Quid si causa bellandi sit dubia, vel solum probabilis; an adsit odium, vana gloria; 3. An in belli socios vocari possint infideles, 4. An quis militare possit in bello injusto, vel sub Principe A catholicico. 5. Quid in dubio. 6. An fides & pacta servanda hostibus infidelibus vel hereticis, num in his Papa dispensare possit, 7. An li-*
R. D. Jansen Pars I.

ceat duellum ad propulsandam notam infamie, 8. An ad determinandam litem, 9. Ad finiendum bellum. 10. An saltem liceat in loco condicto comparere ex gravi metu vel cum scitur pugnam esse impediendam. 11. Quas penas incurrant Principes duella permitentes, duellantes, cooperantes, spectantes, Clerici. 12. Quid de privatione sepultura. 13. An hæc pena incurrantur ipso facto, & ab iis absolvere possint regulares. 14. Quibus casibus
Bb *iffa*